

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

Vuoristojoen matkassa on monta mutkaa

Johdatus Rojavan vallankumoukseen

Vuoristojoen matkassa on monta mutkaa
Johdatus Rojavan vallankumoukseen

<http://toimitus.co/2015/09/15/vuoristojoen-matkassa-on-monta-mutkaa-johdatus-rojavan-vallankumoukseen/>

fi.theanarchistlibrary.org

Sisältö

Suuri peli: suurvallat ja kurdit	14
Punatähdestä Ishtarin tähteen	19
Valtioton hallinto: radikaali demokratia ja hajauttaminen	24
Radikaali pluralismi	29
Feminismi Rojavassa	31
Kansan talous	34
Rojava ei voi odottaa, kuten emme mekään	37

javan vallankumous on heikkouksistaan huolimatta tukemisen arvoinen, jos otamme oman politiikkamme yhtään vakavasti. Rojavan ihmiset eivät voi jäädä odottamaan tukeamme, emmekä mekään voi jäädä odottamaan jälkiviisauden turvaa analysoidessamme parhaillaan kehittyvää vallankumousta. Rojavan ihmiset ovat päättäneet taistella, ja niin on meidänkin tehtävä.

Kirjoitus on käännetty englanninkielisestä tekstistä A Mountain River Has Many Bends: an Introduction to the Rojava Revolution, joka on johdantoluku kirjaan A Small Key Can Open a Large Door.

Kääntäjä: Yhdessä Rojavan puolesta -kollektiivi

On lähes mahdoton tehtävä kartoittaa kaikkia mutkia ja sivupu-roja yhdestä nykymaailman pisimpään jatkuneista vastarintaliikkeistä. Tämä 150-vuotias kamppailu ulottuu Ottomaanien keisarikunnan yltäkylläisyydestä nykypäivän verisiin sisällissotiin Syyriassa ja Irakissa. Neljän vihamielisen ja sortavan kansallisvaltion alueella asuvan 25 miljoonan kurdin historiasta, vastarinnasta ja vapaudenkaipuusta voisi kirjoittaa – ja onkin kirjoitettu – pinoit-tain kirjoja. Tämä lyhyt teksti ei ole kattava historia tästä moni-naisesta kansasta ja heidän sitkeästä kamppailustaan, eikä se liioin ole essee kymmeniä miljoonia ihmisiä sukupolvien ajan alistanees-ta machiavelliläisestä geopolitiikasta. Tämä teksti on silta, joka yh-distää meitä muutoksen mahdollisuuteen kyynisesti suhtautuvia länsimaiden radikaaleja niihin, jotka rohkenevat kokeilla vapautta yhdessä maailman vaarallisimmista osista vastassaan niin absur-din raakalaismainen ja ahdasmielinen vihollinen, että sen luulisi olevan suoraan Hollywood-elokuvasta. Rojavan kapinallisten sa-nojen ja ajatusten ymmärtämiseksi tarvitsemme hieman konteks-tualisointia. Muuten saatamme joutua väärinkäsitysten ja yksin-kertaistusten pauloihin, kuten esimerkiksi väitteen, että Rojavan kamppailu on Espanjan vallankumouksen toisinto tai että se on pohjimmiltaan maolaisen kansallisen vapautustaistelun hienostu-nut julkisivuremontti. Nämä väärinkäsitykset eivät suinkaan rajau-du vain lännen radikaaleihin, sillä jopa Yhdysvaltain hallitus vai-kuttaa hämmentyneeltä. Yhdysvaltain ulkoministeriö on listannut useita rojavalaisia ryhmiä terroristilistalleen ja Pentagon nimittää kurditaistelijoita vaarallisiksi ja laittomiksi terroristeiksi.

Kun liikkeellä on niin paljon väärää tietoa ja sekaannusta tästä liki tuntemattomasta kamppailusta, on radikaalien helppo ohittaa se vain olankohautuksella ja sanoa, että emme tiedä tai ymmär-rä tarpeeksi hyvin. Nykypäivän yritys- ja valtiovallan tukahdutta-van hallinnan maailmassa olisi virhe ja petos solidaarisuutta koh-taan olla kiinnittämättä huomiota tämän lähes tuntemattoman, Ro-javaksi kutsutun, Pohjois-Syyrian alueen kamppailuihin. Inspiroi-daksemme omaa työtämme kotimaissamme meidän täytyy kuulla

niistä, jotka luovat hauraita ja epätäydellisiä vapauden keitaita toisaalla.

Kurdit ovat yksi niistä Lähi-idän kansanryhmistä, jotka eivät ole etnisesti arabeja. Kurdistanina tunnettua aluetta, joka kattaa Syyrian, Turkin, Irakin ja Iranin raja-alueet asuttaa 28 miljoonaa kurdia. Etnisyyden ja kielen perusteella kurdit ovat lähempänä persialaisia kuin muita alueen kansoja. Antiikin aikoina kurdilaiset kaupunkivaltiot joutuivat persialaisten, roomalaisten ja arabialaisten tunkeutujien valloittamiksi ja alistamiksi. Kaikki valloittajat ovat pyrkineet alistamaan kurdit, usein pannen merkille heidän ”itsepäiset itsehallintovaatimuksensa” (Ksenofon). Ottomaanien valtakunnan nousun aikaan 1500-luvulla kurdit olivat saavuttaneet rajatun itsehallinnon Syyriasta Irakiin ulottuvana ketjuna itsenäisiä ruhtinaskuntia. Ottomaanit jättivät heidät enimmäkseen rauhaan aina 1800-luvulle asti, jolloin käytiin useita verisiä taisteluja itsenäisten alueiden saattamiseksi Konstantinopolin hallintaan. 1800-luvun ensimmäinen merkittävä kurdien kansannousu, Badr Khan Beg, tapahtui vuonna 1847. Ottomaanit murskasivat sen sekä sitä seuranneet kansannousut, mutta kurdien itsehallintovaatimukset jatkuivat läpi koko loppuvuosisadan.

Ensimmäisen maailmansodan lopussa Turkin perustuslaillinen monarkistipuolue Nuorturkkilaiset aloitti kurdeihin ja armenialaisiin kohdistuneet etniset puhdistukset. Vuosina 1916–1918 Nuorturkkilaiset pakkosiirsivät 700 000 kurdia, joista yli puolet kuoli raakalaismaisessa prosessissa. Hävinneet ottomaanit joutuivat allekirjoittamaan Sèvresin sopimuksen elokuun 10. päivänä vuonna 1920, ensimmäisen maailmansodan päätyttyä. Sopimus jakoi ”Bosporinsalmen sairaaksi mieheksi” kutsutun Ottomaanien valtakunnan lukuisiin ei-turkkilaisiin valtioihin, joihin lukeutui myös itsenäinen Kurdistan. Vuonna 1922 kiihkonationalistisen upseerin Mustafa Kemal Atatürkin johtama turkkilainen nationalistiliike voitti Turkin itsenäisyys sodan ja lakkautti sulttaanikunnan. Tämä väkivaltainen vallanvaihto pakotti Englannin ja muut ulkovallat neuvottelemaan rauhansopimuksen ehdot uudelleen tuoreen kan-

vastaiselle vallankumoukselle on vaikea nähdä Yhdysvaltain intressien epäsuorana tukemisena. Näyttää selvältä, että Yhdysvaltain tuki Rojavalle on ainoastaan pragmaattinen kysymys ISISin vastaisessa sodassa. Rojavan vallankumous ei ole suoranaisen amerikkalaisvastainen, mutta se on selvästi valtion ja kapitalismin vastainen, ja siksi meidän tulisi tukea sitä. Silmien sulkeminen näiltä faktoilta jatkaisi samaa essentialistista perinnettä, joka on rajoittanut osan länsimaiden radikaaleista akatemian ja teorian maailmaan.

Maantieteellinen etäisyys ja eristyneisyys sekä kurdimaahanmuuttajien vähäisyys ovat tehneet kasvokkaisista kohtaamisista harvinaisia. Niinpä suurin osa ihmisistä on valtavirtamedian armoilla alueesta saatavan tiedon suhteen. On selvää että radikaalien on helpompi lähteä Kreikkaan, Chiapasiin, Fergusoniin tai Palestiinaan kuin Pohjois-Syyriaan. Se ei kuitenkaan saa olla este tuelle ja solidaarisuudelle. Useat viestintäkeinot ovat rajoitettuja Syyrian hallituksen ja sisällissodan vuoksi. Arabikevään aikana Syyrian hallitus meni internetin sensuurissa niin pitkälle, että kaapeleita katkottiin fyysisesti. Siitä lähtien internet-yhteys on ollut epävarma sisällissodan takia. Myös taloussaarto sekä Turkin ja Syyrian välisen rajan sulkeminen Turkin armeijan toimesta ovat rajoittaneet matkustusta ja tiedonkulkua huomattavasti. Tämä maantieteellinen ja viestinnällinen eristyneisyys on selvästi viivästyttänyt kansainvälistä tukea. Mutta Meksiko, Yhdysvallat ja Israel ovat aiemminkin käyttäneet vastaavia keinoja tukahduttaakseen tuen muille kamppailuille – eikä se ole meitä pysäyttänyt. Jos riskit ovat Rojavassa aiempaa suurempia, sitä enemmän tukeamme tarvitaan. Rojavassa ja muualla luodaan viikoittain uusia viestintäkanavia, joita meidän tulisi pyrkiä käyttämään.

On lukemattomia verukkeita viivästyttää tukea Rojavan vallankumoukselle, mutta meillä ei ole aikaa odottaa. On selvää että Rojavan vallankumoukselliset tarvitsevat tukeamme nyt, mutta myös me tarvitsemme Rojavan vallankumousta työmme kehittämiseen täällä länsimaissamme. Länsimaiden vallankumouksellinen liike on odottanut aivan liian pitkään uusia ideoita ja käytäntöjä, ja Ro-

Sillä ei ole niinkään väliä, onko PKK muuttunut omasta tahdostaan vai paikallisten painostuksen alla. Tärkeämpää on kiinnittää huomio ihmisten sanojen ja tekojen vallankumouksellisuuteen sekä niiden mahdolliseen autoritäärisyyteen tai lahkolaisuuteen. Kaikki rehelliset tutkimukset Rojavasta osoittavat selvää sitoutumista pluralismin ja hajauttamisen ideoihin ja käytäntöihin. PKK:n epäilyttävä historia on vain yksi lisäsy, jonka takia anarkistien ja vallankumouksellisten tuki Rojavan vallankumoukselle on tärkeää. Jos PKK ei ole muuttunut, meidän on tuettava ja vahvistettava antiautoritäärisiä ja hajautettuja elementtejä Rojavassa välttääksemme kompromissit PKK:n tai minkä tahansa muun autoritäärisen vasemmistoryhmän kanssa. Toisaalta jos PPK on muuttunut, meillä on vain enemmän syytä tukea poliittista projektia, joka on aidosti radikaali ja vapaudenhenkinen.

Rojavan kamppailun ja alueen politiikan monimutkaisuudesta hämmentää monia meistä. Se on täysin ymmärrettävää, mutta monimutkaisuus ei saa olla este solidaarisuudelle ja tuelle. Päivittäin julkaistaan uutta materiaalia – kuten tämä vaatimaton kirjoitus – joka selventää kurdien vapaustaistelun ja koko alueen mutkikasta historiaa. Me voimme oppia ymmärtämään sitä, kuten olemme tehneet aiemminkin. Esimerkiksi Palestiinan konflikti on todella monimutkainen ja hienosyinen, mutta radikaalit liikkeet ovat otaneet tehtäväkseen tehdä siitä ymmärrettävän. Meidän on valistettava itseämme ja yhteisöjämme sen sijaan, että vetäytyisimme tästä historiallisesta tilanteesta tai odottaisimme niiden, jotka eivät jaa meidän tai Rojavan vallankumouksen tavoitteita, opettavan sen meille.

Monet radikaalit suhtautuvat epäilevästi kurdeihin ja siten koko Rojavaan, koska Yhdysvaltain hallitus tukee YPG/YPJ-joukkoja sotilaallisesti. Yhdysvallat on käyttänyt kurditaistelijoita käsikassaroiinaan erinäisissä Lähi-idän taisteluissa jo pari vuosikymmentä. Pelätään, että Rojavasta on tulossa Yhdysvaltain seuraava nukkevaltio alueella, mitä varsinkaan Yhdysvaltain radikaalit eivät missään nimessä halua olla tukemassa. Mutta tukea kapitalismin ja valtion

sallismielisen Turkin valtion kanssa. Sèvresin sopimus heitettiin roskakoriin, ja Ataturk ja hänen kansallismielinen kongressinsa allekirjoittivat uuden Lausannen sopimuksen kesäkuun 24. päivänä vuonna 1923. Lausannen sopimus antoi Kurdistanin takaisin Turkille tunnustamatta edes kurdien olemassaoloa. Samana vuonna Ataturk säätöi 65 lakia, joiden tarkoitus oli kurdi-identiteetin tuhoaminen. Näihin lukeutui muun muassa kurdien kutsuminen ”vuo-ristoturkkilaisiksi”, kurdikielen julkisen käytön kieltäminen, kurdijuhlien julistaminen laittomiksi, kurdinkielisten kadun-, liikkeen- ja kylännimien sekä muiden vastaavien pakkomuuttaminen turkinkielisiksi, kurdilaisten yhteisöjen varojen takavarikointi, kaikkien kurdilaisten tai kurdeille myötämielisten järjestöjen ja puolueiden eliminointi ja niin edelleen. Sèvresin sopimusta seuranneet toivon vuodet vaihtuivat julman valtiollisen sarron vuosikymmeniksi.

Myös Iran, Irak ja Syyria, joiden kaikkien alueilla asui merkittävä kurdiväestö, pyrkivät pitämään kurdit alistettuina. Ensimmäisen maailmansodan loputtua Ottomaanien keisarillinen sorto vain vaihtui neljän autoritäärisen kansallisvaltion järjestelmällisempään sortoon. Kaikki nämä valtiot olivat ensimmäisen maailmansodan voittajavaltiojen perustamia tai sotilaallisesti tukemia protektoraatteja.

Nykyinen Syyria perustettiin Ranskan koloniaalisena mandaattialueena Ottomaanien valtakunnan purkamisen jälkeen. Lausannen sopimuksen solmimisen aikoihin 18% Ranskan mandaattialueen asukkaista identifioitiin kurdeiksi, jotka olivat siis siirtomaan suurin vähemmistö. Syyrian arabien nousua lukuisia kertoja kapinaan ryhtyi Ranska soveltamaan hajota ja hallitse -periaatetta. Se täytti siirtomaa-armeijansa kurdeilla, kristityillä, druuseilla ja muilla etnisillä vähemmistöillä, sekä antoi merkittävää valtaa kurdien alueellisille heimojohtajille. Kun Syyria itsenäistyi Ranskasta vuonna 1946, se hyökkäsi pian ”sisäisiä vihollisiaan” vastaan. Lähes 200 000 kurdin henkilöllisyystodistukset takavarikoitiin ja heidät julistettiin valtiottomiksi, minkä myötä uusi Syyrian tasavalta takavarikoi heidän maansa ja omaisuutensa ja värväsi heidät pakkotyöhön.

Uusi arabien hallitsema tasavalta vaihtoi kaikkien kurdikylien ja -kaupunkien nimet sekä asutti suurimpaan osaan niistä arabitautaisia beduiineja toimimaan poliiseina. Itsenäisyyden ensimmäisenä vuosikymmeninä kurdien järjestöt ja perinteet kiellettiin ja tuhansia kurdien poliittisia ja heimojohtajia vangittiin. Vuonna 1973 Syyrian viranomaiset päättivät luoda arabiväyöhykkeen Turkin rajalle ja noin 150 000 kurdia häädettiin ilman korvauksia. 1980- ja 90-luvuilla kurdien vaatimukset heidän kulttuurinsa ja kansalaisoikeuksiensa tunnustamiseksi leimahtelivat ajoittain, mutta niihin vastattiin Syyrian poliisin, ja ajoittain jopa armeijan, tappavilla väliintuloilla. Syyrian kurdien kohtaamista järjestelmällisistä laiminlyönneistä ja hyväksikäytöstä huolimatta Syyriasta tuli tärkeä tukikohta ja turvapaikka Turkissa toimineelle PKK:lle aina 1990-luvulle asti. Kurdistanin työväenpuolue PKK oli marxilais-leniniläinen järjestö, joka oli omistautunut tavoittelemaan kurdeille oikeuksia Turkissa. Syyria pelasi ”viholliseni vihollinen on ystäväni” -peliä Turkia vastaan, mikä loi perustan tämän päivän tapahtumille Rojavassa.

Irakissa kurdien tilanne oli yhtä lailla julma, joskin siellä britit toimivat kurdien kärsimyksen pääarkkitehteina modernin Irakin synnyttyä Sykes-Picot -sopimuksen myötä ensimmäisen maailmansodan lopussa. Lausannen sopimus torpedoi tehokkaasti kurdien itsenäisyshaaveet Irakin pohjoisosissa, ja niin kurdit aloittivat pitkällisen aseellisen kamppailun brittiläisiä siirtomaaherrojaan vastaan. Kukistaakseen kapinoivat kurdit Koillis-Irakissa britit rankaisivat heitä tekemällä ilmapommituksia ja polttamalla kyliä. Taltutettuaan kolme epäonnistunutta mutta hyvin veristä kapinaa, britit siirsivät muodollisesti vastuun Irakin Kurdistanin hallinnosta vastamuodostetulle Irakin kuningaskunnalle. Kuningaskunta toimi brittien nukkevaltiona kunnes sotilasvallankaappauksen sarja lopulta nosti Baath-puolueen valtaan vuonna 1968. Kurdit jatkoivat kamppailuaan erinäisiä sotilashallintoja vastaan niin sotilaallisesti kuin poliittisestikin. Vuonna 1946 perustettiin Kurdistanin demokraattinen puolue (Kurdistan Democratic Party, KDP)

Rojava ei voi odottaa, kuten emme mekään

Länsimaiden radikaalit ovat olleet pääosin hiljaa Rojavan vallankumouksesta. Olemme päätyneet kummalliseen tilanteeseen, jossa valtavirtamedia tuntuu olevan kiinnostuneempi tapahtumista kuin me. Mielenkiinnon puutteelle Pohjois-Syyrian vallankumousta kohtaan on tietysti lukuisia syitä ja selittelyjä.

Tyypillisin vastalause Rojavan vallankumouksen tukemiselle on, että sen motiivit ovat epäselviä tai epäilyttäviä. Anarkisteilla on pitkään ollut tapana nähdä muiden alueiden vallankumoukset joko liberaalien virtausten vesittäminä tai autoritääristen vasemmistoryhmien kaappaamina. Monet ovat huolestuneita PKK:n ja sen liittolaisten roolista vallankumouksessa. PKK:n 30 vuotta jatkunut vankkumaton stalinismi/maoismi on hyvästä syystä vieraannuttanut lukuisia antiautoritäärejä. Erityisesti PKK:n tiukka autoritäärinen ja lahkolainen linja, johon kuului radikaalien toisinajattelijoiden hiljentäminen Kurdistanissa, on vienyt PKK:lta kannatusta Euroopassa ja Yhdysvalloissa.

PKK on kuitenkin yli vuosikymmenen ajan pyrkinyt siirtymään kohti anarkistisempaa järjestäytymismallia ja tehnyt yhteistyötä lukuisten muiden radikaalien ryhmien kanssa. Tärkeintä on kuitenkin, että Rojava – jossa PKK:lla on vahva jalansija PYD:n välityksellä – on kieltäytynyt autoritäärisyydestä niin puheissa kuin kirjoituksissa, mutta selvästi myös käytännössä. Vaikka suhtautuukin varauksellisesti PKK:hon ja PYD:hen, on myönnettävä ettei Rojavan poliittisessa rakenteessa esiinny sen enempää lahkolaisuutta kuin autoritäärisyyttäkään.

Työläishallinto on taloudellisen suunnitelman kolmas tukipilari. Työntekijät hallinnoivat tuotantovälineitä työpaikoille perustetuissa työläisneuvostoissa, jotka ovat vastuussa paikallisneuvostoille. Talousministeriön mukaan vasta noin yhteen kolmasosaan Rojavan työpaikoista on perustettu työläisneuvosto. Eriaiset paikallisneuvostot ja ministeriöt koordinoivat työläisneuvostojen toimintaa, jotta hyödykkeiden tuotanto ja jakelu toimitaisivat saumattomasti. PEP vaatii kaikelta taloudelliselta toimeliaisuudelta myös ekologista kestävyyttä. On kuitenkin epäselvää, kuka kantaa siitä vastuun – työläisneuvostot, paikallisneuvostot, kaupunginneuvostot, vai kansankokoukset. Ekologisen kestävyuden keskeisyyttä painotetaan talousministeriöiden julkilausumissa jatkuvasti, mutta niissä ei koskaan mennä yksityiskohtiin.

PEP:ssä ei myöskään selkeästi esitetä mikä on Rojavan talouden suhde muihin talouksiin Syyrian sisä- ja ulkopuolella. Huomattava osa alueen nykyisestä taloudellisesta toiminnasta on öljyn viemistä pimeästi alueen ulkopuolelle. Vuoden 2014 syksyllä Rojavan edustajat kiersivät Euroopassa etsimässä ”kauppakumppaneita” ja näyttivät tarjoavan perinteistä markkinavaihtoa. Samaan aikaan Rojavassa kuitenkin lakkautettiin pankkeja ja muita taloudellisia instituutioita. On myös epäselvää kuinka vientitalous toimisi, vaikka taloussaarto purettaisiin, sillä Rojavan periaatteet kieltävät oman valuutan ja velkakirjat selväsanaisesti.

PEP:n vahvuus näyttää olevan sen kyky inhimillistä talouden toimintoja paikallisten ihmisten elämässä. Sen keinoja ovat koko yhteisölle avoimet yhteisresurssit, joilla pidetään kaikista huolta, sekä pienen mittakaavan rajoitettu omistus, jolla tyydytetään erilaisia paikallisia tarpeita. Työläisten itsehallinto kasvattaa ja laajentaa taloudelliseen päätöksentekoon osallistumista, ja tekee taloudesta tilivelvollisen niille, joita taloudelliset ilmiöt suoraan koskettavat. PEP pyrkii luomaan omavaraisuuden ja ekologisen kestävyuden synteisin, jossa ihmiset ja planeetta ovat voittoja tärkeämpiä. Lyhyesti sanottuna PEP pyrkii luomaan paikallisen osallistavan talouden, joka vastaisi paikallista osallistavaa hallintoa.

ja myöhemmin vuonna 1975 Kurdistanin isänmaallinen liitto (Patriotic Union of Kurdistan, PUK). Lopulta 70-luvun alkupuolella kurdit olivat ajautuneet epämiellyttävään liittoumaan Baath-puolueen kanssa. Tuona aikana he kokivat muutaman vuoden rauhallisen jakson ennen Saddam Husseinin valtaannousua vuonna 1979. Saddam ryhtyi lähes välittömästi vuosikymmenen mittaiseen Iranin ja Irakin sotaan, jonka aikana hän kohdisti kurdeihin erityistä julmuutta, koska ei pitänyt kurdeja tarpeeksi irakilaisina ja uskoi heidän siksi tukevan epäsuorasti Irania. Yksistään vuosien 1986–1989 Al-Anfal-kampanjassa teurastettiin 100 000 – 200 000 kurdisiviliä kemiallisilla aseilla ja keskitysleireissä. Sota loppui lopulta ilman voittajaa, mutta Irak ei pysynyt kauaa erossa konflikteista. Yhdysvallat ja sen Nato-liittolaiset hyökkäsivät maahan ensin vuonna 1990 ja uudestaan vuonna 2003. Kurdit käyttivät molempia konflikteja parantaakseen asemaansa niin paljon kuin kykenivät, mikä lopulta johti Kurdistanin aluehallinnon (Kurdistan Regional Government, KRG) muodostamiseen vuonna 1991 ja sen de jure itsenäisyyteen vuonna 2005.

Iranissa kurdien haaveet itsehallinnosta syttyivät sukupolvien persialais- ja ottomaanisorron jälkeen vuoden 1906 Iranin perustuslaillisen vallankumouksen aikana. Uusi perustuslaki takasi paljon oikeuksia, muttei eksplisiittisesti maininnut etnisyyttä. Siten kurdeja ja heidän kulttuuriaan suojaamaan ei perustuslaissa määritetty mitään erityisiä oikeuksia. Vuosien 1906 ja 1925 välillä Kurdit muodostivat joukon voimakkaita poliittisia ja kansalaisjärjestöjä tukemaan kurdien oikeuksia ja kehitystä Iranissa. Vuoteen 1924 mennessä oli perustettu tusinoittain kurdilaisia sanomalehtiä, kolme radioasemaa ja puolen tusinaa poliittista puoluetta. Lännen (lähinnä Iso-Britannian ja Yhdysvaltain) tukema Shaahi kaappasi Iranissa vallan vuonna 1925, kun Iranista löydettiin öljyä. Vaikka Shaahi myötäili puheissaan vuoden 1906 perustuslakia, hän käynnisti persialaistamiskampanjan kurdeja ja Iranin lukuisia muita vähemmistöjä vastaan. Kampanjan seuraukset olivat liiankin tuttuja: laajoja kurdien pakkosiirtoja, kurdiyhteisöjen ja -

puolueiden johtohahmojen katoamista, kurdikielen ja -kulttuurin kieltä sekä kurdialueiden sotilaallinen miehitys. Khomeinin vallankumous vuonna 1979 syöksi vallasta Shaahin itsevaltaisen hallinnon, mutta ei parantanut kurdien elämää. Uusi fundamentalistinen hallinto kiihdytti persialaistamista uusilla kurdeihin ja heidän kulttuuriinsa kohdistetuilla laeilla ja toimilla. Yhtenä ensimmäisistä toimistaan uusi hallinto käynnisti sotilaallisten hyökkäysten sarjan murtaakseen kurdien hallinnan pohjoisessa. Kuuden pitkän ja verisen vuoden aikana Iran tukahdutti kurdien itsehallinnon ja vastarinnan. 2000-luvun alussa uusi PKK:lle läheinen vastarintaryhmä PJAK aloitti sotilaallisen kampanjan Iranin valtiota vastaan, jonka seurauksena valtio käynnisti uuden hyökkäysaallon kurdikyliä vastaan. Tällä kertaa Iran lisäsi sortokeinojensa valikoimaan maanpaossa oleilevien kurdien salamurhat. Yhdysvallat ja Eurooppa pyysivät enimmäkseen hiljaa kurdien sorrosta. He keskittivät tukensa enemmän reformihenkisille iranilaisille kuin itsenäisyyshenkisille kurdeille etenkin miellyttääkseen Turkkiä. Samaan aikaan Turkki ja Iran jakoivat keskenään tiedustelutietoa (ja kenties yhteisiä sotilasoperaatioita) kurdien vastarinnan pysäyttämiseksi.

Kurdikansan sorto neljän kansallisvaltion, Turkin, Syyrian, Irakin ja Iranin alueella noudattaa lähes identtistä kaavaa. Se sisältää joukkokarkotuksia, kulttuurisen ilmaisun ja käytäntöjen julistamisen laittomiksi, kurdikielen kieltämisen sekä yhteiskunnallisten ja poliittisten järjestöjen tukahduttamisen. Lopulta sorto kärjistyy valtaviksi sotilasoperaatioiksi, joissa tapetaan kymmeniätuhansia kurdeja ja poltetaan tai pommitetaan kokonaisia kyliä pois maailmankartalta. Länsimaiden vastaus näihin hirmutekoihin on myös noudattanut tuttua kaavaa, jossa diplomaattista hiljaisuutta ja yleistä välinpitämättömyyttä täydentävät ajoittaiset liittoumat kurdiryhmien kanssa ilman jatkotoimia, ja jonka päätöksenä on kaiken kurdien aseellisen vastarinnan leimaaminen terrorismiksi. Lännellä on oma lehmä ojassa prosessissa, jossa kurdeja käytetään yhä uudelleen syntipukkeina mitä monimutkaisimmissa alueellisissa liittoumissa ja poliittisissa peleissä.

neet alueen perinteisen talouden. Vuonna 2012 PYD käynnisti Sosiaalisen talouden suunnitelman (Social Economy Plan), joka nimettiin myöhemmin kansan talouden suunnitelmaksi (People's Economy Plan, PEP). PEP perustuu osittain Öcalanin kirjoituksiin ja osittain kurdien konkreettisiin kokeiluihin Pohjois-Kurdistanissa eli Turkin eteläosissa.

Perinteinen yksityisomistus lakkautettiin vuonna 2012, jolloin kaikki rakennukset, maa ja infrastruktuuri otettiin kaupunginneuvostojen hallintaan. Se ei kuitenkaan tarkoita, että ihmiset eivät omistaisi kotejaan tai yrityksiään. Neuvostot tekivät ”käyttöön perustuvasta omistuksesta” suvereenin periaatteen, eli periaatteen, jota yksittäiset paikallisneuvostot eivät pysty kumoamaan. Käyttöön perustuva omistus tarkoittaa, että maa ja rakennukset kuuluvat tosiasiallisesti niille ihmisille, jotka käyttävät niitä kotinaan tai yrityksenään. Niitä ei kuitenkaan voi myydä eteenpäin markkinoilla. Öcalanin mukaan käyttöön perustuva omistus estää spekulatiion ja pääoman kasautumisen, jotka johtaisivat riistoon. Kaikki muu paitsi käyttöön luovutettu omaisuus on käytännössä yhteisresursseja. Yksityisomistuksen lakkauttaminen ei koske autojen, sähkölaitteiden ja huonekalujen kaltaisia hyödykkeitä, vaan ainoastaan maata, infrastruktuuria ja rakennuksia.

Yhteisresurssit eivät kuulu yksilöille vaan ovat paikallisten neuvostojen ohjauksessa. Niitä voidaan luovuttaa yksilöiden käyttöön neuvostojen päätöksellä. Yhteisresursseja pidetään sekä turvaverkkoena niille, joilla ei ole materiaalisia resursseja omasta takaa, että keinona maksimoida yhteisön resurssien hyötykäyttö. Myös luonnon antimet, kuten vesi, puistot, villieläimet ja luonto, sekä suurin osa karjasta, ovat paikallisten yhteisvarallisuutta. Talousministeri Ahmad Yusufin mukaan noin kolme neljäsosaa perinteisestä yksityisomaisuudesta on muutettu yhteisresursseiksi ja yksi neljäsosa on luovutettu yksityiseen käyttöön. PEP esittää, että yhteisresurssit luovat niin vankan taloudellisen pohjan, ettei verotukselle olisi tarvetta. Vallankumouksesta lähtien Rojavassa ei olekaan kerätty minkäänlaisia veroja.

Kansan talous

Rojavan vallankumouksen taloudellista mallia kutsutaan ”kansan taloudeksi” (engl. People’s Economy), jotta se erotettaisiin markkinataloudesta ja (valtio)sosialistisesta talousjärjestelmästä. Vaikka se pyritään esittämään kolmantena vaihtoehtona kapitalismi-kommunismi -dualismille, ei se oikeastaan ole mikään valmiiksi kehitetty malli. Kansan taloudessa on kolme keskeistä käsitettä: yhteisvarallisuus (commons), käyttöön perustuva yksityinen omaisuus, ja työläisten itsehallinto. Rojavan taloudellinen kokeilu ei ole minkään yksittäisen teorian soveltamista käytäntöön, vaan eri osista koottu järjestelmä, joka joutuu jatkuvasti sopeutumaan sodan ja taloussaarron haasteisiin.

Rojavan asukkaat muodostavat 17% Syyrian väkiluvusta. Vuonna 2010, eli vuosi ennen arabikevään kapinoiden leviämistä Syyriaan, Rojavan alue kuitenkin tuotti 40% maan bruttokansantuotteesta ja 70% viennistä. Siitä huolimatta Rojavan ihmiset ansaitsivat selvästi vähemmän kuin syyrialaiset keskimäärin. Rojavan alue jää Eufrat- ja Tigris-jokien väliin kuuluisalle Mesopotamian tasangolle, joka on maailman vanhin maatalouden keskittymä. Pohjois-Syyriasta vietiin viljaa, puuvilla ja lihaa naapurimaihin ja Eurooppaan aina vuoteen 2011 asti. Se oli myös Syyrian suurin öljyn tuottaja. Jokien suuret vesimäärät mahdollistivat sementtitehtaiden ja muiden keskisuurten teollisuuslaitosten rakentamisen alueelle 1970- ja 80-luvuilla. Talouden vaatima infrastruktuuri on kuitenkin romahtanut Syyrian sisällissodan seurauksena. Energialaitokset, tietoliikenneverkot, tiet ja rautatiet ovat kärsineet vakavia vaurioita. Romahtanut infrastruktuuri, jatkuva sotatila, ja tiukka taloudellinen saarto (erityisesti rajanaapuri Turkin puolelta) ovat tuhon-

Vuonna 1978 istanbulilaisessa teehuoneessa käännettiin uusi lehti kurdien vastarinnassa perustamalla Kurdistanin työväenpuolue (PKK). PKK oli kurdien ensimmäinen militantti vastarintaryhmä, joka omaksui eksplisiittisesti marxilaisen ideologian. Se julisti vaatimusta kommunistisesta Kurdistanista ja heijasti samana vuonna alkaneita Turkin radikaalivasemmiston opiskelijoiden ja työläisten kansannousuja. Heti perustamisensa jälkeen PKK toteutti sarjan korkean profiilin salamurhia ja pommi-iskuja eteläisessä Turkissa ja aloitti hyvin menestyksekkään jäsenrekrytoinnin. PKK:n menestyksen avain rekrytoinnissa oli osaltaan sen karismaattinen johtaja Abdullah Öcalan, joka tunnetaan myös nimellä Apo, sekä puolueen panostus ei vain miesten vaan myös naisten rekrytointiin. Vuonna 1980 Turkissa tapahtui jälleen sotilasvallankaappaus, joka pyrki palauttamaan valtioon järjestyksen. Samana vuonna pidätettiin joitakin PKK:n ylimmän johdon jäseniä ja suurin osa sen keskuskomiteasta karkotettiin Syyriaan ja Länsi-Eurooppaan. Turkin armeija onnistui pysäyttämään monia PKK:n operaatioita ja painostamaan sen tukialueita ja koulutuskeskuksia maan kaakkoisosassa. PKK huomasi että sen kyky toimia Turkin sisällä oli hyvin rajallinen ja aloitti ensimmäiset pommi-iskunsa Euroopassa. PKK löysi myös kumppaneita muista radikaaleista marxilaisryhmistä kuten Palestiinan vapautusjärjestöstä (PLO), Iranin kommunistiliitosta (Communist League of Iran) ja armenialaisesta marxilaisesta sissiryhmästä ASALasta. Näillä ryhmillä oli parempia yhteyksiä ja enemmän voimavaroja kuin suhteellisen tuoreella PKK:lla oli maanpaossa.

Kun PKK:n keskuskomitea oli hajautunut ja sen toimistot ja koulutuskeskukset Turkissa suljettu, se alkoi kehittää hajautetumpaa organisaatorakennetta. Koulutuskeskuksia perustettiin ja operaatioita toteutettiin useissa Euroopan maissa (Belgiassa ja Saksassa) ja Lähi-idässä (erityisesti Irakissa ja Syyriassa). PKK pystyi jälleen rakentamaan sotilaallisen voimansa Turkissa vuonna 1984, kun maahan palautettiin siviilihallinto ja useita poliittisia vankeja vapautettiin. PKK käynnisti täysivaltaisen sissisodan enimmäkseen

eteläisessä Turkissa, mutta se ulottui ajoittain niinkin pohjoiseen kuin Istanbuliin asti. Se sovelsi lukuisia taktiikoita, kuten kidnappauksia, teollisuussabotaasia, poliisi- ja sotilasjohtajien salamurhia sekä pommi-iskuja, samalla kun tarjosi sosiaalipalveluita ja kulttuuritapahtumia eteläisen Turkin alistetuille kurdityhteisöille. Turkin uusi siviilihallitus vastasi kokonaisuin kyliin kohdistetuilla kollektiivisilla rangaistuksilla, kurdialueiden sotilaallisella miehityksellä sekä PKK:hon ja sen väitettyihin tukijoihin kohdistettujen ankarien lakien sarjalla. Kymmeniätuhansia ihmisiä, mukaanlukien valtava määrä siviilejä (joista 90% kurdeja) menetti henkensä konfliktissa, joka jatkui aina vuonna 2013 julistettuun tulitaukoon asti.

Turkki on aina pitänyt PKK:ta terroristijärjestönä ja virallisti näkemyksensä vuonna 1979. Turkki kohdisti 1990-luvulla Natoon tehokkaan lobbauskampanjan lisätäkseen PKK:n sisarjärjestöineen sen viralliselle terroristilistalle. Vuonna 2003 Nato – jonka keskeinen jäsen Turkki on ollut vuodesta 1952 – myöntyi. Vuotta aiemmin sekä EU että Yhdysvallat lisäsivät PKK:n terroristilistoihin, joissa ne ovat sen pitäneet tähän päivään saakka. Joukko länsimailta, joilla on vahvat taloudelliset ja poliittiset suhteet Turkkiin, on käyttänyt terroristimääritelmää vainotakseen PKK:ta takavarikoimalla omaisuutta, karkottamalla PKK:n tukijoita, sulkemalla PKK:lle myötämielisiä satelliitti- ja radiokanavia sekä myöntämällä Turkille miljardeittain tukea sen ”terrorisminvastaiseen sotaan”. Turkki on myös käyttänyt PKK:n terroristinimikettä välttääkseen kritiikkiä ihmisoikeusloukkauksista ja sivuuttaakseen tusinoittain kansainvälisten oikeusistuinten tuomioita sen kurdeihin kohdistamista toimista. Tänä päivänä Turkin terroristilistalla on yli sata kurdilaista järjestöä, mutta se kieltäytyy laittamasta ISIS:tä samalle listalle. On selvää, että sota terrorismia vastaan kiinnostaa Turkia vähemmän kuin sota kurdikansaa vastaan.

Irakin ja Syyrian islamilainen valtio (ISIS) julisti vuoden 2014 puolivälissä olevansa ainoa legitiimi islamilainen kalifaatti, ja muutti samalla nimensä yksinkertaisesti Islamilaiseksi valtioksi

suuntaan, eikä pelkkä feminismin tukijaksi julistautuminen riitä. Feminismi on keskeinen osa kaikkea sosiaalista vuorovaikutusta Rojavan kolmessa kantonissa, ja naisia pidetään todellisina poliittisina toimijoina. Se on vallankumouksellista itsessään.

sapainottamaan sotajoukoissa perinteisesti esiintyvää maskuliinista militarismia. Kaikkien neuvostojen on täytettävä vähintään 40% kiintiö naisten (ja miesten) osalta, mutta YPG:n johdossa on perinteisesti ollut 50-60% naisia, sillä he rekrytoivat aktiivisesti YPJ:n johtajia. YPJ-joukkojen lisäksi on olemassa myös naisseparatistiset turvallisuusjoukot Asayish-J, jotka ovat vastuussa naisiin ja lapsiin kohdistuvista rikoksista, perhe- ja lähisuhdeväkivallasta sekä viharikoksista. Lisäksi sen vastuulla on joitakin turvatarkastuspisteitä ja muita yleisten Asayish-joukkojen toimintoja.

YPJ tuo mieleen monia muita naisseparatistisia taistelujoukkoja – ehkä kaikkein voimakkaimmin vallankumouksellisen Espanjan Mujeres Libres -ryhmän. Vertaus on paikkansa pitävä, mutta myös vaarallinen. Mujeres Libres todellakin muodosti voimakkaan taisteluryhmän radikaalin seksuaalisen ja sukupuolisen vapautumisen puolesta, mutta monet radikaalit ovat asettaneet heidät niin ylhäiselle jalustalle, että se riistää Vapailta naisilta heidän inhimillisyytensä. Emme saa tehdä samaa virhettä uudestaan ja suhtautua Rojavan feminismin orientalistisesti. Kyse on todellisista ihmisistä, jotka vaarantavat elämänsä puolustaakseen poliittisia ihanteitaan. He eivät ole mitään satuhahmoja tai viihdekulttuuriin seksikkäitä amatsonia, vaikka ovatkin tarttuneet aseisiin.

Toinen tapa, jolla rojavalaiset ovat taistelleet naisten oikeuksien puolesta, on ollut naisten talojen perustaminen ja ylläpito Asayish-J:n toimesta. Kuka tahansa yli 15-vuotias nainen voi tulla näihin taloihin, olla niissä haluamansa ajan ja opiskella ilmaiseksi palatakseen sitten kotiinsa kun itse haluaa (jos haluaa). Jotta kaikki voisivat tuntea olonsa turvalliseksi ja mukavaksi, miehillä ei ole pääsyä näihin taloihin. Rojavassa on tällä hetkellä 30 tällaista keskusta. Asayish-J pitää yllä myös kriisipuhelinta, jossa naisille tarjotaan emotionaalista ja fyysistä tukea kellon ympäri. Sen tarkoitus on kitkeä pakkoavioliittojen aiheuttamia itsemurhia.

Rojavan feminismin on paljon enemmän kuin YPJ ja Asayish-J, ja se on yksi vallankumouksen kolmesta pääperiaatteesta. Rojavan periaatteiden mukaan yhteiskuntaa on kehitettävä feministiseen

(IS). ISIS on ottanut haltuunsa laajoja alueita itäisessä Syyriassa ja läntisessä Irakissa, ja se on tätä nykyä maailman parhaiten rahoitettu ja aseistettu jihadistiryhmä. ISIS:n toimintaa ohjaa alueella aiemmin tuntematon jatkuva tarve hirmutekoihin. Sen on ottanut uusiokäyttöön joukkoraiskaukset, seksiorjuuden sekä ristiinnaulitsemiset, ja se käynnistää iloiten etnisiä puhdistuksia ja kansanmurhia. Turkki ja muut merkittävät alueelliset voimat ovat varoneet uhmaamasta ISIS:iä suoraan. Sen sijaan ne ovat yrittäneet muuntaa ryhmän aiheuttaman uhan poliittiseksi pääomaksi ja myönnytyksiksi maailmanvalloilta.

Viimeaikaisesta nopeasta nousustaan huolimatta ISIS ei suinkaan rynnäköinyt esiin tyhjästä kovan linjan puritaanisen sunni-ideologiansa kera, vaan se oli koonnut voimiaan siitä lähtien, kun Yhdysvallat hyökkäsi Irakiin vuonna 2003. Ollessaan aiemmin osa Irakin Al-Qaidaa ISIS hankki arvokasta sotilaskokemusta taistelllessaan Nato-joukkoja vastaan Fallujassa Yhdysvaltojen liittouman miehityksen alkuvuosina. Lopulta se nimesi itsensä uudelleen Irakin islamilaiseksi valtioksi. Olivatpa uudelleennimeämiset enteellisiä tai eivät, Irakin islamilainen valtio rakensi itsestään merkittävän voiman Irakissa 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen keskivaiheilla ja loppuvuosina ennen kuin se siirsi huomionsa Syyrian sisällissodassa kasvavaan levottomuuteen ja kaaokseen. ISIS pitää kaikkia paitsi omaa sunnalaista islamin tulkintaansa seuraavia vääräuskoisina ja kuoleman ansaitsevina. Se saa erityisnautintoa shii-amuslimien sekä vähemmistökansojen kuten jesidien ja kurdien tuhoamisesta, joista molemmat ovat niitä harvoja, jotka nousivat vastustamaan ISIS:n väkivallan ja teurastuksen orgioita.

Suuri peli: suurvallat ja kurdit

Kurdikysymys ei ole koskaan ollut vain alueellinen asia. Suurvallat ympäri maailman aina Australiasta Amerikkaan ovat sekaantuneet siihen ensimmäistä maailmansotaa edeltäneestä ajasta nykypäivään asti. Alueen pelaajat Irakista Egyptiin ovat käyttäneet kurdeja shakkinappuloina parantaakseen asemiaan. Aivan kuin shakkipelissä kurdilainen sotilas on usein uhrattu paremman peliasetelman eteen. Kerta toisensa jälkeen ulkovallat sekaantuvat tapahtumiin hetkeksi ja kannustavat kurdeja kapinaan vain vetääkseen tukensa kriittisellä hetkellä ja uhratakseen kurdit, kun heitä ei enää tarvita. Ajoittain suurvallat tukevat kurdikapinaa yhtäällä ja hallinnon hyökkäyksiä kurdikyliin toisaalla, vain joidenkin satojen kilometrien päässä rajasta. Kurdien itsehallintoa on käytetty kertakäyttötavarana muiden valtioiden tavoitteiden saavuttamiseksi ensimmäistä maailmansotaa seuranneesta alueen uudelleenjärjestelystä lähtien. Sama jatkui läpi Neuvostoliiton nousun, kylmän sodan ja nasserismin leviämisen aina George Bush vanhemman uuteen maailmanjärjestykseen asti. Kurdien itsehallinto on ollut siihen vuosien varrella sekaantuneille valtioille vain keino tavoitteiden saavuttamiseksi, ei ikinä tavoite itsessään. Kurdeja on vuosikymmenestä toiseen manipuloitu geopoliittisten etujen saavuttamiseksi. Turvattoman asemansa takia heidät on saatu kerta toisensa jälkeen uskomaan, että maailmanvallat todella välittäisivät kurdien tavoitteista.

Neuvostoliiton suhde sen omaan 450 000 ihmisen kokoiseen kurdiväestöön ja Kurdistanin kurdeihin oli enimmäkseen valtiollisen epäilyn ja sarron läpäisemä. Neuvostoliiton ensimmäisinä vuosina kurdit pakkosirrettiin monien muiden vähemmistöryhmien lailla

Feminismi Rojavassa

Länsimaiden sensaatiohakuiset mediat ovat vastikään ”löytäneet” kurdien naistaistelijat, ja jopa muotilehtien kaltaiset haaskalinnut ovat hakeutuneet osingoille. Media ihannoi ja romantisoi aseistettuja naisia, mutta ei kiinnitä juurikaan huomiota heidän omaan poliittiseen projektiinsa. On helppoa fetisoida Naisten itsepuolustusjoukkojen (YPJ) ja Kansan itsepuolustusjoukkojen (YPG) naistaistelijoita miettimättä mitä seurauksia naissoitilaiksi ryhtymisellä on hyvin patriarkaalisessa yhteiskunnassa. Rojavassa taistelevat naiset kamppailevat elämänsä ja naisten oikeuksien puolesta ja vastustavat vihollista, joka raiskaa naisia ja myy heitä seksiorjiksi. Eikä siinä ole mitään uutta, sillä naiset ovat taistelleet alueella vuosikymmeniä. Itse asiassa perinteisesti noin puolet PKK:n taisteilijoista on ollut naisia. Uutta on ainoastaan se, että Rojavan naistaistelijoilla on julkilausuttu feministinen agenda, josta on tullut yksi Rojavan yhteiskunnallisen kokeilun keskeisistä periaatteista. Kurdikulttuuri on yleisesti ottaen hyvin patriarkaalinen: miesten ylivalta vallitsee ja esimerkiksi järjestetyt ja pakotetut avioliitot ovat yleisiä. YPJ ei taistele ainoastaan ISISiä vastaan, vaan myös feminismin ja sukupuolten tasa-arvon puolesta. Taistelua käydään niin luodeilla kuin käsitteilläkin.

YPJ:n tarkoitus on toimia YPG:n vastinparina. Rojavan naiset toivovat, että jossain vaiheessa YPJ kävisi tarpeettomaksi. Siihen asti YPJ toimii naisseparatistisena voimana, joka taistelee Rojavan ulkoisia vihollisia vastaan ja ratkoo sosiaalisia ongelmia. YPJ:n tarkoitus lopulta sulautua YPG:hen, mutta tällä hetkellä Kurdistanin yhteisöjen liitto (Group of Communities in Kurdistan, KCK) katsoo, että YPJ:n kaltaista naisseparatistista militiaa tarvitaan ta-

tistinen uskonto, jolla on yhteyksiä zarathustralaisuuteen, juutalaisuuteen ja islamiin. Rojavassa on myös pieni zarathustralainen vähemmistö ja pieni osa kurdeista on juutalaisia. Osittain pakkosiirtojen ja pakolaisuuden takia monet näistä uskonnollisista ryhmistä ovat tottuneet elämään rinnakkain, ja useat jopa jakavat uskonnollisia rakennuksia keskenään. Myös uskontojen välisten avioliittojen suhteellinen osuus on korkea.

Rojava on omaksunut monimuotoisuuden periaatteen ja on selvästi sitoutunut toteuttamaan pluralismia käytännössä. He käyttävät termiä ”radikaali pluralismi” kuvaamaan menettelytapojaan, jotka eroavat alueella yleisesti vallitsevasta äärimmäisestä lahkolaisuudesta. Jokaisella etnisellä ryhmällä ja uskonnollisella järjestöllä on myös omat neuvostonsa. Lisäksi ylemmillä neuvostoilla (kuten kaupunkien ja läänien neuvostoilla) on käytössä etniset kiintiöt, joilla varmistetaan, että kaikki etniset ryhmät ovat edustettuina. Samanlaiset kiintiöt ovat käytössä myös kaikissa ministeriöissä erityisiä etnisiä tai uskonnollisia ministeriöitä lukuun ottamatta. Rojavan periaatteet luovat myös useita suojia etnisille ja uskonnollisille vähemmistöille (myös niille, jotka eivät kuulu mihinkään uskontokuntaan). Jopa militioilla ja Asayishilla on pluralistisia piirteitä, sillä eri etniset ja uskonnolliset ryhmät työskentelevät niissä yhdessä.

Rojava on luonut pluralistisen mallin, jolle ei löydy vertaista mistään muualta lähialueilla. Se on vastustanut maallisen valtion rationaliteettiä, jonka nimissä esimerkiksi Turkki sortaa uskonnollisia ryhmiä ja uskon harjoittajia. Sen sijaan Rojava toimii alueen etnisten vähemmistöjen turvapaikkana, jossa ne voivat kokea kunnioitusta ja poliittista täysivaltaisuutta.

ja heitä valvomaan perustettiin erityinen aluehallinto. Tämä alueellinen yksikkö järjesteltiin useaan kertaan uudelleen ja lopulta lopetettiin vuonna 1930, kun stalinistinen keskushallinto pelkäsi sen muuttuneen liian myötämieliseksi kurdeille. Stalinin vallan alla kymmeniätuhansia kurdeja karkotettiin Azerbaidzanista ja Armeniasta Kazakhstaniin samalla kun Georgian kurdit joutuivat toista maailmansotaa seuranneiden puhdistusten uhriksi. Neuvostohallinto otti 1960-luvulla käyttöön monia keinoja marginalisoidakseen ja sortaakseen kurdiväestöään. 1980-luvulla PKK, ainoa Neuvostoliiton kurdien kanssa yhteistyötä tehnyt poliittinen puolue, aloitti yhteistyön Transkaukasuksen alueella asuvien kurdien kanssa ja saavutti alueella merkittävää tukea. Vuoteen 1986 mennessä Neuvostoliittoon oli perustettu aseettomia PKK:n tukijärjestöjä, vaikka ne olivatkin teknisesti laittomia. Turkkilaisen lehdistön mukaan jopa Kazakhstanissa oli PKK:n haarajärjestö vuonna 2004.

Enimmäkseen Neuvostoliitto ja sitä seurannut Venäjän Federaatio eivät ole olleet suoraan tekemisissä kurdien itsenäisyyskamppailun kanssa sitten 1940-luvun, jolloin Neuvostoliitto tuki autonomista kurdivaltiota Iranissa. Huolimatta PKK:n varhaisista kommunistisista juurista Neuvostoliitto ei koskaan tukenut sitä, koska se halusi pitää huolta suhteistaan Syyriaan ja Turkkiin. Nykyään Venäjän Federaatio on haluton tukemaan kurdien itsenäisyyttä Kurdistanissa sen omien levottomien vähemmistöjen, mukaan lukien Venäjän kurdien, takia. Vuosien varrella PKK on etsinyt tukea koulutuskeskuksille, aseita, resursseja sekä pakopaikkoja muilta kommunistihallinnoilta, esimerkiksi Kuubalta, Angolalta ja Vietnamilta. Mikään näistä maista ei kuitenkaan ollut kiinnostunut tukemaan kommunistitovereitaan geopolitiittisesti niin monimutkaisella alueella ilman Neuvostoliiton taustatukea. Jotkut sosialistimaat ehdottivat YK:n päätöslausemia ja suurin osa neuvostoblokista äänesti kurdien itsehallintoa edistävien toimenpiteiden puolesta. Venäjä ja Kiina, jotka ovat YK:n turvallisuusneuvoston jäseniä, ovat

myös kieltäytyneet määrittelemästä PKK:ta tai mitään muutakaan kurdilaista poliittista ryhmää terroristijärjestöksi.

Länsimaiden hallitukset ja järjestöt kuten Nato ovat sekaantuneet kurdikysymykseen puolella tai toisella 1900-luvun alusta eli kurdien itsehallintoliikehännän alkupäivistä lähtien. Ranskan ja Englannin ulkoministeriöt ovat käyttäneet eri alueiden kurdeja ja heidän itsehallintoaaveitaan välikappaleina turvatakseen mandaattinsa Lähi-idässä ja tehdäkseen tyhjäksi toistensa suunnitelmia. Erityisesti kriisien aikaan, esimerkiksi välittömästi ensimmäisen ja toisen maailmansodan jälkeen, salamyhkäisiä diplomaatteja nähtiin sukuloimassa Pariisista tai Lontoosta kurdilaisiin painenkyliin tuoden hieman apua sekä epämääräisiä lupauksia tuesta, kunhan kurdit tukisivat juuri heidän poliittisia masinoitejaan. Eurooppalaiset valtat eivät myöskään rajoittaneet rooliaan vain Kurdistanin alueeseen, vaan käyttivät myös omia alueitaan sekaantuakseen kurdikysymykseen. Esimerkiksi Saksa, Belgia ja Hollanti sallivat hetkittäin kurdimilitanttien koulutuskeskusten toimia maaperälläään, mutta toisaalta taas ratsasivat ja sulkiivat niitä geopolitiittisten tuulien kääntyessä. Kreikka varusti kurdeja Turkissa ja tarjosi turvapaikan karkotetuille PKK:n toimijoille rangaistakseen Turkia sen hyökkäyksestä Kyprokselle vuonna 1974. Solmittuaan kauppasopimuksen Turkin kanssa Kreikka kuitenkin potki PKK:n ulos ja pysäytti kaikki avustukset. Ranska yritti käyttää kurdeja jopa hidastaakseen Algerian itsenäistymistä – huolimatta siitä ettei Algeriassa ole kurdeja – vihjaamalla, että se voisi antaa kurdeille maa-alueita Ranskan hallitsemasta Algeriasta.

Yhdysvallat saapui myöhässä kurdien vapaudenkaipuun manipuloimisen näyttämölle. Kylmän sodan aikana Yhdysvallat puolsi enimmäkseen Iranin Shaahia sekä käytti CIA:n henkilöstöä ja resursseja samanaikaisesti sortakseen kurdeja Iranissa ja lietsoakseen heitä kapinaan Irakissa. Yhdysvallat pitäytyi peiteoperaatioissa ja siksi sen sekaantumisesta kurdikysymykseen on viime aikoihin asti ollut vain vähän tietoa. Saddam Husseinista tuli Yhdysvaltojen päävihollinen ensimmäisen Persianlahden sodan aikaan,

Radikaali pluralismi

Vaikka Rojavan vallankumous näyttäytyy vahvasti kurdien liikeenä, ei pidä aliarvioida alueen monimuotoisuutta ja Rojavan konföderaatioon kuuluvien ihmisten tavoitteiden kirjoa. On pidettävä mielessä, että kurdityhteisökään ei ole homogeeninen ihmisryhmä vaan muodostuu lukuisista heimoista ja neljästä eri uskonnosta. Pakolaisuuden seurauksena monet kurdit, mukaan lukien monet ideologiset johtajat, ovat eläneet Euroopassa ja opiskelleet eurooppalaisissa yliopistoissa. Tämä kulttuurien välinen vuorovaikutus on edesauttanut monikulttuuristen ja moniarvoisten periaatteiden juurtumista Rojavan yhteiskunnalliseen elämään. Rojavan periaatteet eivät ainoastaan puhu pluralismista ja etnisyyksien ja uskojen moninaisuudesta, vaan luovat rakenteita, joilla periaatteet pannaan toimeen käytännössä.

Kurdit ovat Rojavan alueen suurin etninen ryhmä – noin 65 % väestöstä identifioi itsensä kurdeiksi. Jäljelle jäävät 35% ovat arabeja, armenialaisia ja assyrialaisia. Sekä kurdeja että muita on muuttanut Rojavaan Syyrian sisällissodan riivaamilta alueilta. On arvioitu että noin 200 000 ihmistä on siirtynyt Syyrian muilta alueilta Rojavaan sisällissodan aikana, mutta luvut eivät ole luotettavia. Huomattava osa uusista siirtolaisista kuuluu Syyrian ja Etelä-Irakin uskonnollisiin ja etnisiin vähemmistöihin.

Kurdit ovat uskonnolliselta jakaumaltaan alueen monimuotoisin etninen ryhmä. Suurin osa kurdeista (55-65%) on sunnimuslimeja ja kuuluu shafi-koulukuntaan. Muut islaminuskoiset kurdit kuuluvat shiia-, suufi- ja aleviitti-perinteisiin. Huomattava osa kurdeista on kristittyjä, ja monet heistä ovat tulleet Rojavaan vasta sodan alettua. Myös jesidejä on muuttanut alueelle. Jesidismi on synkre-

sia tai seisovaa armeijaa. Tässä vaiheessa on epäselvää, aikovatko Rojavan asukkaat säilyttää tämän suhteen valtioihin ja mitä tulee tapahtumaan tulevissa konfliktitilanteissa.

Rojava ei ole valtio, muttei myöskään anarkistinen yhteiskunta. Se on kunnianhimoinen yhteiskunnallinen kokeilu, joka on kieltäytynyt valtiollisen vallan ja nationalismin viettelevästä voimasta ja tavoitellut sen sijaan autonomiaa, suoraa demokratiaa ja vallan hajauttamista vapaan yhteiskunnan luomiseksi Rojavan ihmisille. Rojavan periaatteet ovat ottaneet paljon vaikutteita anarkismista, yhteiskuntaekologiasta ja feminismistä tarkoituksenaan hahmotella visio yhteiskunnasta, jossa vastuullisuus ja riippumattomuus yhdistyvät pluralistiseen yhteisöön. Tässä vaiheessa ei voi sanoa, kehittyykö tilanne kohti hajautetumpaa mallia, jota Bookchin ehdottaa ja zapatistit toteuttavat käytännössä, vai luisuuko se keskitehtympään ja federaalisempaan suuntaan kuten sekä Venäjän että Espanjan vallankumoukset. Juuri nyt on käynnissä historiallinen pesäeronteko perinteiseen kansalliseen vapautustaisteluun, ja sen pitäisi kiinnostaa antiautoritäärejä kaikkialla maailmassa.

kun Irak miehitti öljyrikkaan Kuwaitin emiraatin elokuussa 1990. Yhdysvallat pysyi kuitenkin hiljaa vuodesta 1987 siihen asti kunnes Irak hyökkäsi Kuwaitiin. Ajoittain Yhdysvallat jopa tuki Irakia YK:ssa samalla kun Saddam Hussein kaasutti kymmeniätuhansia kurdeja ja pommitti kokonaisia kurdikaupunkeja ja -kyliä. Mutta ensimmäisen Persianlahden sodan alussa George Bush vanhempi julisti kurdien olevan Yhdysvaltain ”luonnollisia liittolaisia” ja ehdotti, että heidän tulisi nousta kapinaan Bagdadin hallintoa vastaan. Tietysti Bush vanhempi tiesi, että kurdit olivat jo taistelleet Baath-puolueen hallintoa vastaan viidentoista vuoden ajan verisessä vuoroin syttyvässä ja sammuvassa sisällissodassa.

Sodan jälkeen Yhdysvallat asetti ”kurdien suojaksi” tehottoman lentokieltoalueen, joka ei ilmeisesti koskenut helikoptereita. Saddamin armeija tappoi Pohjois-Irakissa tuhansia kurdeja ja muita siviilejä Yhdysvaltain hävittäjien lennellessä yläpuolella tekemättä mitään. Toisen Persianlahden sodan aikaan Yhdysvallat pyysi jälleen peshmergeja (Irakin Kurdistanin sotilasjoukkoja) auttamaan Baath-hallinnosta eroon hankkiutumisessa. Tällä kertaa kurdit päättivät keskittyä turvaamaan pohjoisen itselleen ja luomaan armeijan, jolla he kykenisivät puolustamaan itseään. He olivat oppineet läksynsä ensimmäisestä Persianlahden sodasta. Nykyinen Kurdistanin aluehallinto (KRG) ei ole Yhdysvaltain kurdeille antaman suojelun ansiota, vaan sen, että kurdit ottivat vastaan Yhdysvaltojen ja liittouman tuen ja resurssit valmistellakseen omaa puolustustaan. KRG noudatti myös omaa diplomaattista strategiaansa suhteessa kokemattomaan ja hajanaiseen Irakin kansalliskongressiin.

Monet muut maat aina Kiinasta Australiaan ovat sekaantuneet kurdikysymykseen tehden viime kädessä tyhjäksi kurdien unelmat vapaudesta yhtenäisessä Kurdistanissa. Nykyään lähes kaikki länsimaat ovat määritelleet kurdien militanttiryhmiä terroristeiksi samalla kun yrittävät värvätä niitä auttamaan sodassa Islamilaista valtiota ja muita jihadistiryhmiä vastaan. Vaikuttaa siltä, että kurdit ovat kadottaneet osan naiiviudestaan ja oppineet, ettei asema

Lännen uhrattavana shakkinappulana palvele heidän etujaan pitkällä tähtäimellä. Toisen Persianlahden sodan sekä Syyrian sisällissodan opetus on, että kurdien täytyy luottaa omiin joukkoihinsa, jos he haluavat elätellä toiveita itsehallinnosta ja oikeudesta kansalleen.

Sekä kantoneiden sisäisestä että ulkoisesta turvallisuudesta vastaa jokaisen kantonin kansankokous. Paikallisia, poliisia vastaavia, turvajoukkoja kutsutaan nimellä Asayish, mikä tarkoittaa turvallisuutta kurdin kielellä. Asayishin jäsenet ovat paikallisneuvostojen äänestämiä, ja ne palvelevat joukoissa paikallisneuvoston ja kantonin kansankokouksen määräämän ajan. Asayishilla on myös oma yleiskokouksensa, jossa he tekevät päätöksensä (kuten upseerien valinnat). Asayishin yleiskokous ei kuitenkaan voi lähettää delegaatteja kansankokoukseen. Asayishin lisäksi on olemassa kansanmilitioita ulkoisia uhkia vastaan puolustautumiseen. ISIS on tietysti uhkista akuutein, mutta myös muut alueelliset ja valtiolliset voimat voivat aktivoitua. Nämä itsepuolustusjoukot valitsevat omat upseerinsa, mutta ovat suoraan vastuussa oman kantoninsa kansankokoukselle. Sekä Asayishilla että kansanmilitioilla on kaksi järjestöä: yksi yleinen ja yksi naisseparatistinen. Toista kantonia auttavan militian on seurattava kyseessä olevan kantonin kansankokouksen linjaa, mutta se voi käyttää itse valitsemiaan upseereita ja yksiköitä. Rauhan aikaan kantoneilla ei ole seisovaa armeijaa.

Rojavan suhde Syyrian valtioon odottaa vielä tulikoettaan. Rojavan kantoneiden konfедераatio (The Rojava Canton Confederation, RCC) ei muodosta valtiota. Se perustuu ennemmin kaksoisvaltan ideaan, jonka esitti ensimmäisenä ranskalainen anarkisti Pierre-Joseph Proudhon. RCC:n mukaan kaksoisvalta on ”libertaarisosialistiseen talouteen sekä poliittiseen ja yhteiskunnalliseen autonomiaan tähtäävä strategia, joka perustuu vaihtoehtojen suoran demokratian rakenteiden luomiseen ja yhdistämiseen” nykyisen valtiokapitalismin käskyvallan murtamiseksi. Rojava on siis valinnut rinnakkaiselon Syyrian sisällissodasta mahdollisesti sikiävän valtion sekä Kurdistania ympäröivien valtioiden (eli Turkin, Irakin ja Iranin) kanssa. Rojavan asukkaat säilyttävät Syyrian kansalaisuutensa ja voivat osallistua valtion toimintaan kunhan eivät riko Rojavan periaatteita. Tämän tukalan rinnakkaiselon takia kantonit ovat suorasanaisesti kieltäneet kansalliset liput, eivätkä ole luoneet omaa valuuttaa, ulkoministeriöitä, passeja ja henkilötodistuk-

legaattien toimikauden maksimipituus on ylempien neuvostojen määräämä, mutta usein paikallisneuvostot luovat omat sääntönsä vaadittua nopeampaan rotaatioon. Rojavan neuvostojen verkoston tavoite on hajauttaa valtaa ja siirtää se mahdollisimman paikalliselle tasolle sekä saavuttaa samalla riittävä keskinäisen koordinaation ja tiedon jakamisen taso.

Ylempien neuvostojen ”yläpuolelle” jäävä hallinto muistuttaa myös neuvostojen edustuksellista järjestelmää: kiertävät edustajat, kantoneiden presidenteistä koostuva toimeenpaneva osasto ja riippumaton oikeuslaitos. Kaikki hallinnollinen valta kumpuaa paikallisneuvostoista, jotka säilyttävät paikallisen autonomiansa ja muodostavat siten konfедераation. Konfедераatio muodostuu kolmesta autonomisesta kantonista, joilla kaikilla on omat ministeriöt ja militiat. Rojavan järjestelmässä ei siis ole minkäänlaista federaatiohallitusta tai keskushallintoa. Vapaaehtoinen yhteenliittymä ja vastavuoroinen apu ovat konfедераation keskeisiä periaatteita, sillä ne turvaavat paikallista autonomiaa. Vapaaehtoinen yhteenliittymä johtaa myös vallan radikaaliin hajauttamiseen, mikä ehkäisee tehokkaasti byrokraattisten rakenteiden syntymistä ensisijaisten päätöksentekijöiden eli paikallisten yleiskokousten yläpuolelle.

Kaikissa paikallisia yleiskokouksia ylemmissä elimissä on oltava kaikki etniset ryhmät suhteellisesti edustettuina ja vähintään 40% naisedustus (mikä koskee myös kaikkia ministeriöitä). Lähes kaikilla ministeriöillä on käytössä kaksoisministeriys, eli yksi naisministeri ja yksi miesministeri. Poikkeuksen muodostaa vain naisten ministeriö. Suurin osa korkeimman neuvoston päätöksistä vaatii 2/3 kannatuksen ylempien neuvostojen delegaateilta. Kantonit ovat autonomisia suhteessa korkeimman neuvoston päätöksiin, ja ne voivat ohittaa neuvoston päätökset omissa kansankokouksissaan (People's Assembly, kantonin ylin neuvosto) ja pysyä silti konfедераation osana. Tämä alhaalta ylöspäin kohoava vallan hajauttaminen pyrkii varmistamaan mahdollisimman suuren paikallisen autonomian ja poliittisen osallisuuden.

Punatähdestä Ishtarin tähteen

Vaikka PKK:n perustajat eivät olleet kommunisteja henkeen ja vereen, siitä muotoutui pian klassinen maolainen kansallisen vapautuksen puolesta kamppaileva puolue, jolla oli myös kyseenalaistamaton ja karismaattinen ”kansallinen isähahmo”, Abdullah Öcalan, joka tunnetaan myös nimellä Apo. PKK:n ja lukuisten muiden 70-luvun jälkipuolen ja 80-luvun maolaisten sissiryhmien välillä ei juuri ollut eroja.

PKK ei suinkaan ollut ainoa vannoutunut marxilaisryhmä Kurdistanissa. Joukko muita pienempiä ryhmiä julistautui leninisteiksi, trotskilaisiksi tai jopa titolaisiksi. Mutta maolainen talonpoikaiskapinaan perustuva filosofia PKK:n politbyroon ja johdon tulkitsemana oli selvästi suosituin ja sotilaallisesti tehokkain väline sorron vastustamiseen.

PKK:n tulisieluinen kommunismin syleily saavutti jonkin verran tukea kalkkiutuneilta vanhan vasemmiston puolueilta Länsi-Euroopassa, mutta ei juurikaan auttanut tuottamaan konkreettista solidaarisuutta. Vaikka jotkut maolaiset ajatukset vetosivat valtion autoritaarisesta sorrosta eroon haikaileviin kurdeihin, samat ajatukset vieraannuttivat monia mahdollisia liberaalimpia tukijoita. Niinpä PKK:n kamppailu ohitettiin laajalti ja ajoittain jopa tuomittiin monien mahdollisesti myötätuntoisten toimesta sen kotikentällä sekä muualla maailmassa. Maolaisen kommunismin painottama keskittäminen vieraannutti myös monia yhteisöjen johtajia Kurdistanissa. Kurdit ovat perinteisesti järjestäytyneet yhteisöllisesti ja poliittisesti löyhästi yhtenäisiin heimoihin sekä tukeneet heimojohtajia, jotka ovat erottuneet joukosta muutenkin kuin perityn asemansa ansiosta. Ajoittain kurdit muodostivat suuria väliai-

kaisia heimokonfедераatioita järjestääkseen kansannousuja ja sotilaallisia toimia. Poliittiset puolueet eivät ole ikinä saavuttaneet sitä poliittisen järjestäytymisen monopolia, joka niillä on maailman monissa muissa kolkissa. Kurdeille ei ollut lainkaan harvinaista kuulua muutamaankin poliittiseen puolueeseen ja vaihtaa niiden välillä sen perusteella kuinka menestyksekkäitä ne olivat. Näistä kulttuurisista haasteista huolimatta PKK taisteli kovan linjan kommunismin puolesta vielä pitkään Neuvostoliiton romahduksen jälkeenkin.

PKK:n usko kommunismiin koki kriisin vasta vuonna 1999, kun sen johtaja Öcalan joutui Turkin sotilastiedustelun MIT:n vangitsemaksi Nairobissa. Öcalan lennätettiin takaisin Turkkiin ja lukittiin vankilasaarelle, jonka ainoa vanki hän oli. Turkkilainen media esitteli nöyryytetyn Öcalanin, ”Turkin terroristin”, vaarattomana ja kahleissa. Kun johtaja oli vangittu eikä ilmeistä seurajaa ollut näköpiirissä, ajautui PKK:n keskuskomitea kriisiin. Yhä useammin käytetyt militantit taktikat kuten pommi-iskut, tienvarsiväijytykset ja itsemurhapommitukset eivät tehonneet, ja jihadistien iskujen lisääntyminen Lähi-idässä ja länsimaissa sai PKK:n näyttämään vain yhdeltä islamilaiselta terroristijärjestöltä muiden joukossa huolimatta sen kommunistisesta ideologiasta. Yhdistettynä kommunismin romahdukseen Itä-Euroopassa ja Venäjällä tämä johti PKK:n ja sen johtajat ideologisen itsetutkiskelun kauteen.

Tuhansien kilometrien päässä Meksikossa, Chiapasin unohdetuilla viidakkovuorilla, käynnistyi uudentyypinen vapautuskamppailu tammikuun 1. päivänä 1994 (viisi vuotta ennen Öcalanin vangitsemista). Zapatistit rynnistivät maailmannäyttämölle punatähtilippuineen ja mustine hiihtopipoineen ja innostivat nopeasti edistyksellistä vasemmistoa ympäri maailman. Pieni maya-intiaanien vapautusliike oli noussut eteläisen Meksikon Lacandonin viidakosta ja julistanut alueensa itsehallinnolliseksi. Nämä poliittisesti älykkäät vallankumoukselliset loivat uudenlaisen vasemmistolaisen ja kapinallisen poliittisen asetelman, jonka he nimesivät zapatismiksi. Zapatismi asemoi itsensä vasemmistolaisen va-

kousten lisäksi neuvostoja toimii muun muassa työpaikoilla, kansalaisjärjestöissä, uskonnollisissa järjestöissä ja puolueissa. Lisäksi on eturyhmien mukaan perustettuja neuvostoja kuten nuorten ja naisten neuvostot. Ihmiset osallistuvatkin tyypillisesti useisiin neuvostoihin kulloisenkin elämäntilanteensa mukaan.

Joihinkin neuvostoihin saattaa kuulua vain parikymmentä jäsentä, toisiin useita satoja. Toimintaperiaate on kuitenkin samankaltainen koosta riippumatta. Neuvostot perustuvat suoraan demokratiin, jossa jokaisella on oikeus käyttää puheenvuoroja, tehdä ehdotuksia esityslistalle ja äänestää äänestystilanteissa. Monet neuvostot käyttävät päätöksenteossaan konsensusperiaatetta. Ei ole täysin selvää, miten neuvostojen jäsenyys määräytyy. Tiedämme vain, ettei vuotta 2012 edeltäneen oppositioliikkeen neuvostoissa ollut varsinaisia jäseniä, vaan kuka tahansa yleiskokoukseen saapuva pystyi osallistumaan kokoukseen täysivaltaisesti. Selvää ei ole myöskään se, kuinka usein yleiskokoukset kokoontuvat, ja kuka määrittelee niiden ajankohdan. Tiedämme että esimerkiksi Efrinin kantonin naapurustokokoukset kokoontuvat viikoittain, kuten myös erään sairaalan työläisneuvosto.

Nämä neuvostot ovat Rojavan demokratian jakamaton perusyksikkö. Suuremmat rakenteet, kuten Rojavan kantoneiden korkein neuvosto, muodostuvat näiden paikallisten neuvostojen lähettämistä delegaateista. Kaikki ”ylempien” neuvostojen tekemät päätökset on hyväksyttävä vielä paikallisissa neuvostoissa, ennen kuin niistä tulee sitovia. Rojavan järjestelmä eroaa siis huomattavasti federalistisesta mallista, jossa federaatio voi halutessaan syrjäyttää paikallishallinnon. Esimerkiksi vuoden 2014 elokuussa eräs alueellinen neuvosto päätti, että kunnalliset turvajoukot saavat kantaa asetta partioidessaan kaupungilla. Kolmessa eri naapurustossa paikallinen yleiskokous ei kuitenkaan hyväksynyt päätöstä, joten näillä alueilla turvajoukot eivät saa kanniskella aseita. Ylempien neuvostojen rooli on tällä hetkellä rajoitettu vain paikallisneuvostojen väliseen koordinointiin, ja kaikki valta pysyy paikallistasolla. Ylempien neuvostojen delegaattit myös kiertävät jatkuvasti. De-

Valtioton hallinto: radikaali demokratia ja hajauttaminen

Millainen on anarkismiin perustuva hallinto? Rojava ei ole ensimmäinen eikä toivottavasti viimeinenkään yritys perustaa hajautettu, hierarkiaton ja ei-valtiollinen hallintomuoto. Viimeisen kahden vuoden ajan Rojavan 2,5 miljoonainen väestö on kehittänyt aivan uudenlaista hallintoa. Vastaavanlaisia käytäntöjä on aiemmin luotu muun muassa Espanjan vallankumouksen (1936), Meksikon zapatistikapinan (1994) ja Argentiinan naapurustojen yleiskokous -liikkeen (2001-2003) yhteydessä. Murray Bookchinin teoria libertarisesta kommunalismista (engl. libertarian municipalism) on vaikuttanut Rojavan malliin selvästi. Yhtäläisyyksistä huolimatta sodan riivaaman Rojavan malli on myös ainutlaatuinen ja todella kunnianhimoinen. Ei ole lainkaan liioiteltua kutsua Pohjois-Syyrian vallankumousta historialliseksi, varsinkaan anarkistisesta näkökulmasta.

Rojavan yhteiskunnallisen kokeilun ydin muodostuu erilaisista paikallisneuvostoista, jotka kannustavat ihmisiä mahdollisimman suureen osanottoon päätöksenteossa. Itse asiassa heimo- ja sukulinjoihin perustuvilla paikallisilla yleiskokouksilla on kurdikulttuurissa pitkä historia. Nämä puoliviralliset kokoontumiset ovat olleet kurdiyhteisöille tärkeä sosiaalinen käytäntö vuosisatojen ajan, joten ei ole ihme, että paikallisista yleiskokouksista muodostui nopeasti uuden itsehallinnon selkäranka. Naapurustojen yleiskokoukset muodostavat valtaosan Rojavan paikallisneuvostoista. Jokaisella teini-ikäisellä ja sitä vanhemmalla on oikeus osallistua yleiskokoukseen lähellä asuinpaikkaansa. Näiden naapurustoko-

pautuskamppailun muodoksi, joka hylkäisi hierarkiat, puolueiden vallan ja tavoitteet valtiokoneiston luomisesta. Tämän uuden muodostelman arkkitehdit olivat viettäneet vuosikausia kovan linjan marxilaisissa sissijärjestöissä Meksikossa ennen kuin hylkäsivät kyseisen kamppailun muodon ja alkoivat etsiä uutta näkökulmaa.

Öcalan ja muut PKK:n keskuskomitean johtohahmot olivat tutustuneet Zapatistien nopeaan nousuun ja menestykseen. Vuotta ennen pidätystään Öcalan oli puhunut zapatismista PKK:n johtajille kaksipäiväisessä kongressissa. Vankiaikansa ensimmäisinä kuukausina Apo ajautui uskonkriisiin suhteessa oikeaoppiseen marxilaiseen ideologiaan ja sen kykyyn vapauttaa kurdit. Öcalan, joka oli käyttänyt suuren osan elämästään kannattamalla kovan linjan stalinismia, alkoi luopua marxismi-leninismistä ja taipua suoran demokratian kannalle. Hän oli päätenyt siihen tulokseen, että marxilaisuus oli autoritääristä ja dogmaattista eikä kyennyt kohtaamaan luovasti kurdien vastarinnan todellisia haasteita. Vankilassa Apo ryhtyi lukemaan anarkistisia ja jälkimarxilaisia teoksia, muun muassa Emma Goldmania, Foucault'a, Wallersteinia, Braudelia ja Murray Bookchinia. Öcalan oli erityisen vakuuttunut Bookchinin anarkistisesta filosofiastaan käsittelemästä ekologisesta kommunalismista (eng. Ecological municipalism), ja vaati kaikkia PKK:n johtajia lukemaan Bookchinia. Vankilasta käsin Öcalan omaksui Bookchinin ajatuksia (erityisesti Bookchinin Civilization Narratives) ja kirjoitti näihin ajatuksiin pohjaavan oman kirjan The Roots of Civilization (2001). Kuitenkin Bookchinin Ecology of Freedom (1985) oli se kirja, jonka Öcalan asetti pakolliseksi lukemiseksi kaikille PKK:n militanteille. Myöhemmin kyseinen kirja on vaikuttanut Rojavassa esiintyviin ajatuksiin.

Vuonna 2004 Öcalan yritti järjestää tapaamisen Bookchinin kanssa lakimiestensä avulla. Hän kuvaili itseään Bookchinin ”oppilaaksi” ja kertoi olevansa innokas soveltamaan Bookchinin ajatuksia kurdikysymykseen. Öcalan halusi keskustella erityisesti uudesta käsikirjoituksestaan In Defence of People (2004), jonka hän toivoi muuttavan kurdien kamppailuun liittyvää keskustelua. Öca-

lanin epäonneksi 83-vuotias Bookchin oli liian sairas hyväksyäkseen pyynnön, ja lähetti sen sijaan vastaukseksi viestin jossa hän osoitti tukensa. Murray Bookchin kuoli sydänvikaan kaksi vuotta myöhemmin vuonna 2006. Myöhemmin samana vuonna PKK:n järjestämä kongressi kutsui Yhdysvaltalaista ajattelijaa ”yhdeksi 20. vuosisadan suurimmista yhteiskuntatieteilijöistä” ja vannoi etä ”Bookchinin teesit valtiosta, vallasta ja hierarkiasta tullaan panemaan toimeen ja toteuttamaan kamppailumme kautta... Me panemme tämän lupauksen täytäntöön ensimmäisenä yhteisönä, joka perustaa konkreettisen demokraattisen konfederalismin”. Viisi vuotta myöhemmin, vuonna 2011, Syyrian sisällissota antoi kurdeille tilaisuuden lunastaa lupauksensa.

Syyrian sisällissota alkoi osana niitä kevään 2011 yleisiä kansanousuja Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä, jotka nimettiin Lännessä ”arabikevääksi”. Erilaisista poliittisista taustoista tulevat kurdit yhtyivät opiskelijoiden, islamistien, työläisten, poliittisten toisinajattelijoiden ja muiden vaatimukseen Assadin yksinvaltaisen sorron lopettamiseksi. Syyrian presidentti Bashar al-Assad oli kuitenkin oppinut läksynsä Tunisiasta, Libyasta ja Egyptistä, ja hän lähetti pikaisesti joukkonsa murskaamaan kasvavan demokratialiikkeen. Syksyyn mennessä kevään enimmäkseen rauhanomaiset mielenosoitukset olivat muuttuneet täysivaltaiseksi aseelliseksi kapinaksi Assadin hallintoa vastaan.

Ensimmäisten mielenosoitusten alkaessa Assadin hallinto myönsi viimein kansalaisuuden arviolta 200 000 valtiottomalle kurdille ennaltaehkäistäkseen kurdien mahdollista vastustusta. Vuoden 2012 alkuun mennessä, kun yli 50% maasta oli kapinallisryhmien ja islamistijoukkojen hallussa ja Assadin joukot hajauttaneet voimansa, hallinto päätti vetää kaikki sotilaansa ja viranomaisensa pois pohjoisen kurdialueilta luovuttaen alueen käytännössä siellä asuville kurdeille ja jesideille. Oppositioryhmät ja erityisesti PKK-mielinen Demokraattinen yhtenäisyyspuolue (PYD) rakensivat nopeasti liittoumarakenteita alueen hallinnointia varten. PYD:n ja Irakin Kurdistanin aluehallintoon (KRG) tähyävien puolueiden välille

syntyi kuitenkin jännitteitä, ja hetkellisesti alueella toimi jopa kaksi kilpailevaa liittoumaa: PYD:n tukema Demokraattisen muutoksen kansallinen koordinoitukomitea (NCC) ja KRG-mielinen Kurdien kansallinen neuvosto (KNC). Vuoden 2012 alussa näytti jo siltä, että ryhmien välinen jännite saattaisi päätyä aseelliseen yhteenottoon, mutta KRG:n presidentti Massoud Barzani ja PKK:n johtajat toivat kilpailevat ryhmät yhteen ja muodostivat uuden liittouman nimeltä Kurdien korkein neuvosto (SKC). Uusi liittouma koostui yli viidestätoista poliittisesta puolueesta ja sadoista yhteisöjen neuvostoista. Jo muutaman kuukauden kuluttua muodostamisestaan SKC muutti nimensä Demokraattisen yhteiskunnan liikkeeksi (TEV-DEM) ja liitti liittoumaan ei-kurdilaisia ryhmiä, puolueita ja järjestöjä. TEV-DEM muodosti Rojavan alueen väliaikaisen hallinnon.

TEV-DEM:in ohjelmaan vaikuttivat voimakkaasti PYD:n näkemykset ”demokraattisesta konfederalismista”, jotka PKK oli hyväksynyt viralliseksi linjakseen kansankongressissa toukokuun 17. päivänä vuonna 2005. Tämän linjauksen ja sitä Rojavasta seuranneiden asiakirjojen ja julistusten mukaan ”demokraattinen konfederalismi Rojavassa ei ole valtiollinen järjestelmä, vaan kansan demokraattinen järjestelmä ilman valtiota... Se saa voimansa kansasta ja sopeutuu saavuttaakseen omavaraisuuden kaikilla elämän aloilla mukaan lukien taloudessa”. Rojavassa demokraattisen konfederalismin ideologialla on kolme peruspilaria: kommunalismi, radikaali pluralismi ja yhteiskuntaekologia. TEV-DEM on saattanut tätä uutta yhteiskunnallista näkemystä käytäntöön valtavassa mittakaavassa Rojavassa vuoden 2012 alusta asti. PKK on yrittänyt (ja jossain määrin onnistunutkin) toteuttamaan demokraattista konfederalismia hajanaisissa kylissä Turkin puolella Irakin rajan tuntumassa vuodesta 2009 lähtien. Nämä kokeilut toimivat innoittajina monelle asialle Rojavan vallankumouksessa. Tämä tulevaisuudenkuva sekä Turkissa että Rojavassa nojaa pitkälti nykyiseen anarkistiseen, feministiseen ja ekologiseen ajatteluun.